

Modell för framtagande av särskilt boende

- vård- och omsorgsboende för äldre

Innehåll

1. VERKSAMHET OCH VISION.....	2
2. MODELLENS SYFTE.....	3
3. TRYGGHET	3
4. BYGGUTFORMNING OCH LÄGENHETER	4
4.1. Allmänt om lokalernas utformning	4
4.2. Ventilation	4
4.3. Hissar.....	5
4.4. Korridorer	5
4.5. Dagsljus och belysning.....	5
4.6. Data- och telenät.....	6
4.7. Sophantering och återvinning.....	6
5. SÄKERHET OCH BRAND.....	6
5.1. Låsanordningar	6
5.2. Trygghetslarm	6
6. LÄGENHET TILL HYRESGÄST	6
6.1. Köks-/ Pentrydel.....	7
6.2. Hygienutrymme	7
7. GEMENSAMHETSUTOR INOM BOENDEENHETEN	7
7.1. Köksdel/ Matrum.....	7
7.2. Samvarorum/ Vardagsrum	8
7.3. Tvättstuga/ Klädvård	8
7.4. Städutrymme	8
7.5. Sköljrum	8
8. GEMENSAMMA UTRYMMEN FÖR HELA BOENDET	9
8.1. Förråd för rullstolar med mera	9
8.2. Lastkaj/ Varumottagning	9
9. PERSONALUTRYMMEN OCH KONTORSUTRYMMEN FÖR HELA BOENDET	9
9.1. Expedition för HSL-personal	9
9.2. Läkemedelsrum	9
9.3. Dokumentationsrum	9
9.4. Personalutrymmen	10
9.5. Aktivitetsrum/Konferensrum.....	10
10. TOMT OCH UTEMILJÖER.....	10
10.1. Tomt	10
10.2. Balkonger och uteplatser	10
11. LÄNKAR	11

1. VERKSAMHET OCH VISION

Socialtjänstlagen (SoL) föreskriver att kommunen ansvarar för att den som bor och vistas i kommunen får det stöd och den hjälp den behöver. I enlighet med den nationella värdegrunden för äldreomsorgen som anges i socialtjänstlagen ska verksamheten inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (5 kap. 4 § SoL). Målet för äldreomsorgen i Järfälla kommun är att ge äldre en möjlighet att leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Socialnämnden har värdighetsgarantier för att garantera detta. Boenden ska vara utformade så att trygghet och möjlighet till gemenskap skapas samt att möjligheterna till ett så självständigt liv som möjligt stöds under hela den tid den enskilde är bosatt på boendet. Boendet ska således även utformas så att det ger en trygg miljö i livets slutskede, med den omsorg och omvårdnad som behövs.

Särskilt boende för äldre är bostäder speciellt avsedda och utformade för äldre med personalbemanning dygnet runt. Syftet är att säkra en vård och omsorg som bygger på ett personcentrerat förhållningssätt och som utgår från ett individuellt anpassat professionellt arbetssätt. Boendet består av bostäder som upplåts med hyresrätt till varje enskild boende. Boendet ska också utformas så att förutsättningar finns att bedriva en säker vård utifrån hälso- och sjukvårdslagen (HSL).

Boendet ska utformas så att inriktning på boendet kan skifta över tid, utifrån kundernas behov, och fungera för olika typer av boende exempelvis personer med demens, psykiska- och/eller andra funktionsvariationer.

Socialstyrelsens nationella riktlinjer rekommenderar att socialtjänsten bör erbjuda personer med demenssjukdom plats i småskaligt särskilt boende i en hemlikt utformad och berikande miljö, samt att personer som har behov av utevistelse ges möjlighet till detta. Den psykosociala boendemiljön ska kännetecknas av trygghet och tillgänglighet och personer med demenssjukdom kan få uppleva ett meningsfullt innehåll i sin tillvaro. Boendet ska också vara en attraktiv och väl fungerande arbetsmiljö.

I Järfälla ska alla boenden oavsett inriktning omfattas av socialstyrelsens nationella riktlinjer.

I beaktande ska tas att en central placering av vård- och omsorgsboendet bidrar till att öka möjligheterna för den boende att aktivt ta del av samhällslivet. Att skapa trygghet och möjlighet till gemenskap samt att stödja möjligheterna till ett så självständigt liv som möjligt är av stor vikt. Anhörigas möjlighet att besöka, umgås och vistas på boendet är en viktig faktor för såväl de anhöriga som för den boende, miljöerna ska således vara utformade med detta i åtanke. **För att möjliggöra besök från anhöriga och närstående bör kollektivtrafikens hållplatser såväl som parkeringsmöjligheter finnas i närheten av det särskilda boendet.** Närbeläget grönområde på plan mark samt en utemiljö enligt modellen sinnenäs trädgård anpassad för de boende är värdefullt för att uppfylla god livskvalitet.

2. MODELLENS SYFTE

Modellen beskriver de grundläggande värden och förutsättningar som ska beaktas vid framtagandet av ett särskilt boende för äldre och ska fungera som ett underlag vid om- och nybyggnation av äldreboenden i Järfälla kommun. Innehållet grundar sig i såväl ett värdeperspektiv som ett funktionellt perspektiv. Det är viktigt att redan i ett tidigt skede av en byggprocess belysa så många aspekter som möjligt som är styrande för areabehov och funktionssamband, då det blir svårare ju längre en sådan process pågår att ändra förutsättningarna. Modellen kan dock inte vara heltäckande och den behöver därför kompletteras med särskild beskrivning utifrån de förutsättningar och önskemål som uppkommer vid varje specifik byggnation.

Projektgruppen, bestående av involverade tjänstemän, ska vara delaktiga och eniga i tillblivelsen av vård- och omsorgsboendets funktioner och gestaltungskrav.

Det ska även säkerställas att miljön fungerar ur flera olika perspektiv; att det är en bostad för den boende och för besökande anhöriga samtidigt som det är en arbetsplats med både arbetsmiljökrav och verksamhetskrav. Miljökrav ska uppfyllas och god drifts- och fastighetsekonomi ska uppnås. Vårdhygieniska aspekter, byggkrav, arbetsmiljökrav och gällande styrdokument i Järfälla kommun ska tas i noga beaktande vid tillblivelsen av nya boenden.

3. TRYGGHET

Känslan av trygghet påverkas av flera olika faktorer men vad som påverkar skiljer sig åt mellan olika personer. Målgruppen är inte homogen och har därmed inte samma förutsättningar och förväntningar på sitt boende. Hälsotillstånd, livssituation, ekonomiska förutsättningar, värderingar och intressen påverkar hur individen önskar ha sitt boende som äldre. Det är därför viktigt att väga in så många aspekter som möjligt i tillblivelsen av ett boende för att öka förutsättningarna för trygghet och välbefinnande. Exempelvis kan för Sverige nya grupper av äldres behov av kulturell och social tillhörighet tas i beaktande.

Målsättningen är att boendet ska vara så utformat att det skapar trygghet och möjlighet till gemenskap samt att stödja möjligheterna till ett så självständigt liv som möjligt. Lokalerna ska därmed vara tillgängliga för personer med kognitiva svårigheter, rörelsehinder, syn- och hörselnedsättning etcetera. Exempelvis ska nivåskillnader undvikas, utrymme för framkomlighet med rullstol finnas samt att färgsättning och inredning ska anpassas för att underlätta orientering.

Känslan av trygghet är även sammankopplad med faktorer så som respektfullt bemötande, hänsyn, lyhördhet och vänlighet, något som ska genomsyra verksamheten.

Anhörigperspektivet måste också tas i beaktande, även närstående ska känna trygghet. Vidare ska hänsyn tas till att när befolkningen i sin helhet blir äldre ökar även förutsättningarna för att par åldras längre tillsammans och behöver särskilt boende de

sista åren av sitt liv. **Möjlighet till parboende ska finnas, i enlighet med kommunens riktlinjer, antingen genom att ett par kan bo tillsammans eller i var sin lägenhet i samma boende.**

4. BYGGUTFORMNING OCH LÄGENHETER

God arkitektur är viktig för att undvika institutionskänsla. Byggnader i två plan är att föredra framför hus med fler våningar. I de lokaler där det är lämpligt kan en högre takhöjd användas som ett av flera medel att undvika institutionskänsla.

4.1. Allmänt om lokalernas utformning

Boendet består av egna lägenheter samt gemensamma delar där de boende kan delta i aktiviteter, umgås och äta tillsammans. **Känslan av institution undviks genom att lokalerna utformas hemlikt.** En hemlik miljö ska eftersträvas för att såväl boende och närstående ska känna tillhörighet. Då boendet även är en arbetsplats ska även arbetsmiljölagstiftningens krav uppfyllas.

Målsättningen är att boendet ska utformas så att den boende kan leva så självständigt som möjligt, stimulera till aktiviteter samt innehålla de utrymmen och resurser som behövs för att ge stimulans. Lokalerna ska vara tillgängliga för personer med kognitiva svårigheter, rörelsehinder, syn- och hörselnedsättning etcetera. Ett stöd för detta kan till exempel vara att förbereda för, eller installera, olika tekniska lösningar som kan underlätta i den dagliga livsföringen **och i kontakt med anhöriga.** Fallpreventiva aspekter ska tas i beaktande och flöden ska kunna tillämpas som gynnar god vårdhygien. Anläggningar och dess ingående installationer ska exempelvis motverka uppkomst av legionella, spridning av luftburna bakterie- och virusstammar med mera.

Entréer ska vara fullt tillgängliga. Dörrar kan utformas med ett aktivt dörrblad och ett mindre och dörrbredden ska möjliggöra transport av säng. Samtliga utrymmen ska vara dimensionerade för rullstolar. Trösklar får inte förekomma utan ska ersättas med släplista på dörrbladet. Om det oundvikligen måste vara en tröskel ska tröskeln utjämnas med en ramp på båda sidor, så att en rullstol eller rullator utan problem kan passera. I möjligaste mån ska dock trösklar och nivåskillnader undvikas.

Ett riktmärke för boendeenheterna är att de bör omfatta mellan 8 till 10 lägenheter. Med fördel kan två enheter ligga på samma plan så att de kan kopplas samman/öppnas upp exempelvis under natten för att optimera personalbemanningen.

4.2. Ventilation

Tillräcklig ventilation av badrum i lägenheterna, på grund av fukt och värme från tvättmaskin och torktumlare, installeras. I beaktande ska tas placeringen av **ventilation** för att undvika drag. **Förutsättningar att använda tekniska lösningar för att ge**

svalare temperatur/kyla inne under sommaren utan att de äldre upplever drag bör undersökas behöver ses över.

Förutsättningar för att uppnå Miljöbyggnad **Silver**¹ ska finnas.

4.3. Hissar

Hiss ska vara försedd med automatisk dörröppnare och medge utrymme för transport av säng och varutransporter. Antalet hissar på boendet ska vara dimensionerat efter antalet boende **och vara anpassade för rullstol.**

4.4. Korridorer

Vikt ska läggas vid att skapa en trivsamt och hemlik miljö utan institutionskänsla. Korridorerna **ska vara ljusa och anpassade för rullstolar och gärna ha högre takhöjd, då det** förbättrar orientering och trivsel. I korridorerna ska det finnas tillräckligt med utrymme för att en säng och en rullstol ska kunna passera varandra. Ett räcke kan med fördel monteras längst vägg för att underlätta framkomlighet för de boende.

4.5. Dagsljus och belysning

Dagsljus är av stor vikt för det mänskliga välbefinnandet. **Fönstren bör vara utformade så att den boende kan titta ut även om han eller hon ligger i sängen.** Höga fönster för med sig dagsljuset långt in i rummet och stora fönster ger stort ljusinsläpp, **men med hänsyn till miljökrav.** Beräkningar på detta ska utföras både i program- och projekteringsskede. (Motljus kan dock skapa bländning så möjlighet till solavskärmning ska finnas, till exempel om fönster finns i avslutning på en eventuell korridor).

Belysningsarmaturerna **väljs** med omsorg och påminna om hemmiljöer, undantaget i typiska arbetsutrymmen där mer funktionsinriktad armatur kan monteras. Möjlighet att "dimmra" belysningen bör finnas i lägenheterna och i gemensamma rum.

Punktbelysning placeras för att ge extra ljus vid dörren och kan fungera som en nattbelysning. I trapphus, hisshallar och i alla utrymmen för personalen bör belysningen styras av närvarodetektor **med ledbelysning.**

I den boendes lägenhet ska fast hall- och badrumsarmatur finnas. Ovanför sängplatsen ska också finnas belysning. Arbetsbelysningen får inte vara för högt placerad för att inte krocka med eventuellt traverssystem. Uttag för övrig belysning ska finnas på flera ställen i rummet, både vid golv och ovan fönster. Nattbelysning till badrum **är viktigt för en** säkrare miljö och minskar fallolyckor.

¹ Miljöbyggnad är en certifiering av byggnader. Mätning och undersökning av energiåtgång, inomhusmiljö och byggmaterial i samband med nyproduktion och renoveringar. Miljöbyggnad baseras på svenska bygg- och myndighetsregler och på svensk byggpraxis. <https://www.sgbc.se/miljobyggnad-se/miljobyggnad>

Järfälla kommun kommer att inrikta sig på minst miljöklass silver i nybyggnationer, i enlighet med miljöplan 2016-2024.

4.6. Data- och telenät

Data- och telenät installeras efter gällande standarder. WIFI ska kopplas in som de boende kan ansluta sig till för att ta del av dagens och framtidens IT-stöd. I gemenskapsytor ska det vara förberett för att kunna installera videokamerautrustning.

4.7. Sophantering och återvinning

Sopsorteringskärl ska finnas i varje avdelningskök och personalkök. **Fullständig** källsortering ska ske.

5. SÄKERHET OCH BRAND

5.1. Låsanordningar

Alla dörrar ska **kunna låsas**. Låsschema ska utarbetas **i enlighet med de riktlinjer som finns och** i samråd med socialförvaltningen. Elektroniskt passersystem för passage in- och ut från avdelningar samt för passage in till lägenheter **ska finnas**.

5.2. Trygghetslarm

Boendet ska utrustas med trygghetslarm **i enlighet med gällande regler** med fasta larmknappar och trådlösa larmknappar. Varje lägenhetsdörr **bör** förses med dörrlarm, sänglarm, mattlarm samt rörelselarm.

6. LÄGENHET TILL HYRESGÄST

Den enskildes bostad ska uppfylla normala boendekrav och önskemål som finns på en privat bostad men med särskilt fokus på äldre boende och ha en utformning som stödjer personer med nedsatt fysisk och/eller psykisk funktion. Lägenheten ska medge utrymme för en rullstolsburen person. Förberedelse för taklyft ska finnas där skenor monteras och taket förstärks för att klara av såväl montering som den förflyttning som ska ske.

Eftersom bostaden också är en arbetsplats ska den även uppfylla utformnings- och utrymmeskrav för god arbetsmiljö. Vid stort omvårdnadsbehov ska plats medges för två personal, exempelvis vid dusch och toalettbesök. Gällande arbetsmiljökrav ska följas.

Lägenheterna ska ha en tydlig entré, hall, allrum med pentryenhet samt ett hygienrum. Utrymme ska finnas för att kunna använda och förvara hjälpmedel som exempelvis rullstol, rullator, duschstol/vagn och taklyft/travers. Det ska vara lätt att öppna och stänga lägenhetens dörr från rullstol. Nivåskillnader **undviks** vid exempelvis dörröppningar, utgång till balkong/uteplats. Val av färgsättning, materialval samt belysning ska passa vid olika typer av funktionsnedsättningar. Det är önskvärt att vädringsfönster finns. Samtliga fönster i lägenheten ska förses med persienner för sol- och insynsskydd samt möjlighet till mörkläggnings.

Förvaring av sänglinne, kläder samt viss förvaring av hygienartiklar och personliga ting ska tillgodoses. Det ska finnas utrymme för den boende att möblera med några egna möbler, exempelvis fåtölj eller mindre sittgrupp, en byrå, tv eller dylikt. Vid korttidsboende möbleras det dock inte med egna möbler.

6.1. Köks-/ Pentrydel

Lägenheten ska vara inredd med kök/pentry för att betraktas som enskild bostad. I pentryenheten ska möjlighet finnas att ansluta exempelvis kokplatta, kaffebyggare med mera. Pentryt bör vara lättillgängligt för rullstolsburna. För korttidsplatser accepteras ett mindre pentry.

I anslutning till köket ska det finnas ett individbundet läkemedelsskåp där den enskildes mediciner förvaras. Skåpet ska ha ett säkert passagesystem med kod.

6.2. Hygienutrymme

Hygienutrymmet ska utformas så att det underlättar för kund att självständigt sköta sin hygien men också fungera då den boende behöver stöd och hjälp. Vägghalterad utrustning i badrummet som är placerad så att den kan användas som stöd ska tåla att användas som sådant. Vred och handtag ska vara anpassade för personer med funktionsnedsättning. Hygienutrymmet ska vara utformat så att en duschstol kan köras in och att utrymme finns för assistans. Toalettstolens höjd samt utrymme runt om kring ska tas i beaktande.

Hygienutrymmet ska vara försett med RWC larm. Utrymme och förberedelse för tvättmaskin och torktumlare ska finnas i alla hygienutrymmen vid om- och nybyggnation.

7. GEMENSAMHETSUTOR INOM BOENDEENHETEN

Gemensamhetsytorna ska kunna fungera som samlingspunkt för de boende inom respektive enhet. Att skärma av eller öppna upp mellan utrymmen kan övervägas för att möjliggöra att lokalen kan anpassas efter behov.

7.1. Köksdel/ Matrum

Kraven på kök skiljer sig åt beroende på om det är ett mottagnings- eller tillagningskök (centralkök). Vid ett mottagningskök tillagas måltiderna i annan byggnad och levereras till boendet medan det i ett tillagningskök innebär att måltiden lagas på plats. Oavsett typ av kök ska krav för säker livsmedelshantering ska följas.

Matrummet ska inrymma matbord med sittplatser för alla boende inom en enhet samt minst ytterligare några sittplatser. Att ta i beaktande vid beräkning av utrymme är att ett antal av de boende är rullstolsburna. Utformningen ska främja möte mellan personal och boende vid måltidservering.

Utformningen ska tillgodose tillräcklig förvaring och ska vara tydligt indelat i en ren sida för livmedelhantering och en smutsig sida för hantering av disk. Köksinredningen bör vara funktionell, hålla professionell standard och vara ergonomiskt placerad.

Om de boende kan känna dofter och uppleva tillagning av mat kan detta också öka deras lust att äta. Därför ska det finnas möjlighet att tillaga mat på avdelningarna. Dukning och servering bidrar till en god måltidsmiljö. Det är också viktigt att maten serveras i ett socialt sammanhang. Lokalerna bör underlätta skapandet av en god måltidsmiljö.

7.2. Samvarorum/ Vardagsrum

I samvarorummen ska sittmöbel och matbord inrymmas, även här ska hänsyn tas till att flera av de boende kan vara rullstolsburna. Utformningen ska vara estetiskt tilltalande och ha god överblickbarhet med enkla rumssamband och gärna korta överblickbara korridorer. Den boende ska uppleva trygghet utanför sin lägenhet vilket innebär att gemensamma ytor gärna ska ligga så centralt som möjligt i förhållande till lägenheten. Samvarorummen kan med fördel ligga i anslutning till uteplats/balkong.

Utrymmet ska ge plats för olika typ av verksamhet, både för boende och besökande anhöriga.

7.3. Tvättstuga/ Klädvård

Tvättstuga/klädvård i enheten bör inte förläggas för avskilt så att personalen tappar kontakt med de boende.

Val av maskiner för tvätt och tork ska utgöra långsiktigt hållbara produkter anpassade för intensiv användning. Tvättstugan dimensioneras så att god plats för efterbehandling av ren tvätt finns. Utrymme för separat hantering av ren och smutsig tvätt ska finnas i tvättstugan. Eluttag och timer ska finnas samt ett låsbart skåp för kemikalier är önskvärt.

Grovtvättstuga för större skrymmande tvätt bör finnas i huset om inte tvättstugorna på varje boendeenhet möjliggör grovtvätt

7.4. Städutrymme

Varje boendeenhet ska ha ett eget städutrymme, gärna i anslutning till tvättstugan. Detta utrymme ska dimensioneras för en städvagn och städmaterial. Rummet förses med utslagsvask och handfat, hyllor och hållare för förvaring av städutrustning. Låsbart skåp för rengöringsmedel ska finnas.

7.5. Sköljrum

Varje boendeenhet ska ha en egen skölj för att kunna optimera hanteringen av vårdhygien. Det ska finnas en spol och en diskdesinfektor för att kunna minimera spridningen av vårdrelaterade infektioner bland boende och personal.

8. GEMENSAMMA UTRYMMEN FÖR HELA BOENDET

Entrén till boendet ska vara tydlig och välkomnande och gärna ljus medan den från insidan kan vara något mer anonyma för att inte skapa oro för de boende. Entrén måste vara lättillgänglig för såväl gående, rullstolsburna och angöring för fordon. Entréplanet ska vara plant och medge svängning med rullstol och ytan utanför vara plan. Utrymme måste finnas för till exempel ambulans och taxi att köra upp nära entrédörren.

8.1. Förråd för rullstolar med mera

I anslutning till entrén ska ett förråd finnas där rullstolar, hjälpmedel och annan mer skrymmande utrustning kan förvaras. Detta förråd kan också inrymma laddningscentral för elrullstolar. Möjlighet till avspolning av rullstolar samt tryckluftspump kan med fördel finnas.

8.2. Lastkaj/ Varumottagning

För att kunna ta emot ankommande gods, ska en lastkaj/varumottagning finnas. Avställningsyta/förråd till ankommande gods ska finnas i anslutning till denna. Förrådet ska vara lättillgängligt för transportörer och personal. Förrådet bör även finnas i nära anslutning till hiss.

Cykelförråd och parkeringar avgörs vid varje objekt.

9. PERSONALUTRYMMEN OCH KONTORSUTRYMMEN FÖR HELA BOENDET

9.1. Expedition för HSL-personal

Expeditionen ska inrymma ett antal arbetsplatser anpassat utifrån bemanningen av sjuksköterskor, arbetsterapeuter, sjukgymnast/fysioterapeut samt läkare som besöker boendet. Expeditionen ska utrustas med adekvat utrustning, bland annat datorer för att kunna optimera journalföringen och arkivskåp för att säkra sekretessen. Det ska även finnas ett säkert passagesystem med kod.

9.2. Läkemedelsrum

Ett separat läkemedelsrum ska finnas i anslutning till expeditionen. Läkemedelsrummet ska medge plats för medicindelning och säker förvaring av läkemedel. Rummet ska inte ha fönster på grund av inbrottsrisk. Ventilationen ska vara god och ett säkert passagesystem med kod ska finnas.

9.3. Dokumentationsrum

På varje boendeenhet ska det finnas ett dokumentationsrum där omsorgspersonalen dokumenterar i SoL-journal samt upprättar genomförandeplaner. Rummet kan med fördel ligga i anslutning till gemensamma utrymmen.

9.4. Personalutrymmen

Personalrummet ska dimensioneras utifrån verksamhetens personalbemanning. I personalrummet ska det finnas utrymme och utrustning för att förvara och inta måltider. Även möjlighet till en mindre samvarogrupp bör finnas, för att kunna sitta mera avskilt.

Någon form av vilrum för personal med soffa/säng ska finnas för kortare vila i samband med rast eller tillfällig ohälsa.

9.5. Aktivitetsrum/Konferensrum

I de fall aktivitetsrum finns i boendet ska detta kunna användas för aktiviteter för/med de boende, möten och personalträffar och ska lokaliseras centralt inom enheten. Rummet ska vara så stort att i stort sätt alla boende i huset kan vistas där samtidigt. Eventuellt kan personalrum och aktivitetsrum placeras i anslutning till varandra, för att vid behov kunna öppnas upp och göra lokalen större. Personalrummet bör kunna nås utan att passera aktivitetsrummet och kan med fördel placeras så att de går att hyra ut externt. Modern teknisk konferensutrustning ska finnas i lokalen samt teleslinga.

10. TOMT OCH UTEMILJÖER

10.1. Tomt

Tomtens utformning och placering skapar olika förutsättningar för boendet och behöver tas i beaktande vid nybyggnationer. Om möjlighet finns att inte bygga på höjden möjliggörs exempelvis större möjligheter till samverkan inom boendet. I övrigt kan närheten till service och kommunikationer vara värdefullt för de boende för att främja delaktighet och självbestämmande. Trygghet är av stor vikt, vilket måste tas i beaktande i såväl byggutformning som markplanering och belysning.

10.2. Balkonger och uteplatser

Utemiljön ska planeras så att den inger trygghet, igenkännande och en känsla av att "vara ute" även om den boende endast kan betrakta utemiljön inifrån boendet. I enlighet med kommunfullmäktiges beslut ska på varje äldreboende finnas en sinnenas trädgård för att säkerställa en god yttre miljö som ger de boende bra utevistelse med stimulans av alla sinnen. Ledstång på eventuella gångvägar till uteplatser kan med fördel finnas för att underlätta för de boende att röra sig i utemiljön och gångvägar ska inte vara anlagda i material som försvårar framkomlighet. **Gångvägar i trädgården ska vara rollatorvänliga och alltså inte gruslagda.**

Uteplats eller balkong ska finnas till varje boendenhet **och utformas så att utsikten kan tillgodoses. Det ska också finnas utrymme för växter på balkongen eller uteplatsen. Säkerhetskäl ska beaktas vid utformning av balkong, men den ska inte vara så utformad** att utsikten helt uteblir. Balkongen kan med fördel glasas in vilket också ger skydd mot väder och vind alternativt att en markis monteras som även ger skydd

mot direkt solljus vilket är av stor vikt. Uteplatser och balkonger ska vara så dimensionerade att möjlighet till att köra ut en säng finns.

Låsfunktion till balkonger ska tas i beaktande då denna exempelvis inte ska orsaka att någon kan bli utelåst. På balkongerna ska eluttag installeras.

11. LÄNKAR

Boverket:

<http://www.boverket.se/sv/>

Arbetsmiljöverket:

<https://www.av.se/>

Livsmedelsverket

<https://www.livsmedelsverket.se/>

Vårdguiden Stockholm län:

<http://www.vardgivarguiden.se/sv/Behandlingsstod/Vardhygien/Hygienrad-och-riktlinjer/Vardhygien-vid-byggnationer/>

Stiftelsen äldrecentrums rapport ”Doften av stekt falukorv”:

http://www.aldrecentrum.se/Global/Rapporter/2004/2004_5_doften_av_stekt_falukorv.pdf